

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ

*Επίκουρου Καθηγητή,
Γενικού Γραμματέα Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών*

Α. Σύνθεση και νομική φύση της Επιτροπής της Βασιλείας

1. Η ίδρυση και η σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basle Committee on Banking Supervision, στη συνέχεια η “Επιτροπή της Βασιλείας”)¹ συστάθηκε το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της «Ομάδας των 10» (Group of Ten,² γνωστής με το ακρωνύμιο “G-10”). Μέλη της είναι οι κεντρικές τράπεζες και οι λοιπές τραπεζικές εποπτικές αρχές από τα κράτη-μέλη του G-10, την Ελβετία,³ το Λουξεμβούργο και (από το 2001) την Ισπανία. Όπως προκύπτει από τον παρατιθέμενο Πίνακα 1:

(α) Σε ορισμένες χώρες η κεντρική τράπεζα είναι αρμόδια και για την άσκηση προληπτικής εποπτείας στις τράπεζες. Αυτό ισχύει στην περίπτωση της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Ολλανδίας.

(β) Στις υπόλοιπες χώρες η προληπτική εποπτεία των τραπεζών ανήκει στην αρμοδιότητα διοικητικών αρχών εκτός της κεντρικής τράπεζας.

(γ) Ειδικά στις ΗΠΑ εποπτικές αρμοδιότητες στον τραπεζικό τομέα έχουν αφ’ ενός μεν η κεντρική

τράπεζα, αφ’ ετέρου δε το Υπουργείο Οικονομικών (Office of the Comptroller of Currency) και ο φορέας διαχείρισης του συστήματος εγγύησης καταθέσεων (Federal Deposit Insurance Corporation).⁴

Η Επιτροπή της Βασιλείας λειτουργεί και επεξεργάζεται τις θέσεις που αποτυπώνονται στο έργο της μέσω διαφόρων τεχνικών επιτροπών και ομάδων εργασίας, όπως το Capital Group, το Risk Mana-

¹ Από την ίδρυσή της μέχρι το 1988 η επιτροπή ονομαζόταν Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices.

² Το “G-10” είναι μια ομάδα κρατών και κεντρικών τραπεζών που έχουν συνάψει με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τους Γενικούς Διακανονισμούς Δανεισμού (General Arrangements to Borrow, GAB). Στην ομάδα αυτή συμμετέχουν οι κυβερνήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ιαπωνίας, του Καναδά, της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και οι κεντρικές τράπεζες της Γερμανίας και της Σουηδίας. Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας των Γενικών Διακανονισμών Δανεισμού, που υιοθετήθηκαν το 1962 με απόφαση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, οι εν λόγω κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες έχουν παραχωρήσει στο Ταμείο ένα πιστωτικό όριο για την άντληση δανειακών κεφαλαίων στο εγχώριό τους νόμισμα, αν οι πόροι του Ταμείου δεν επαρκούν για τη χορήγηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης σε άλλα κράτη-μέλη του.

³ Από τον Απρίλιο του 1984, στους Γενικούς Διακανονισμούς Δανεισμού συμμετέχει και η Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας.

⁴ Λόγω της ιδιαίτερης θέσης της στο σύστημα των κεντρικών τραπεζών των ΗΠΑ, στην Επιτροπή της Βασιλείας συμμετέχει, εκτός του Federal Reserve Board, και η Federal Reserve Bank of New York.

gement Group, το Transparency Group, το Electronic Banking Group, το Working Group on Cross-border Banking, το Highly Leveraged Institutions Working Group, το Models Task Force και το Task Force on Accounting Issues.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας

Βέλγιο	National Bank of Belgium Banking and Finance Commission
Καναδάς	Bank of Canada Office of the Superintendent of Financial Institutions
Γαλλία	Bank of France Banking Commission
Γερμανία	Deutsche Bundesbank Federal Banking Supervisory Office
Ιαπωνία	Bank of Japan Financial Supervisory Agency
Ισπανία	Bank of Spain
Ιταλία	Bank of Italy
Λουξεμβούργο	Central Bank of Luxembourg Surveillance Commission for the Financial Sector
Ολλανδία	The Netherlands Bank
Σουηδία	Sveriges Riksbank The Swedish Financial Supervisory Authority
Ελβετία	Swiss National Bank Swiss Federal Banking Commission
Ηνωμένο Βασίλειο	Bank of England Financial Services Authority
ΗΠΑ	Federal Reserve Board Federal Reserve Bank of New York Office of the Comptroller of the Currency Federal Deposit Insurance Corporation

2. Η νομική φύση της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι διεθνής διακυβερνητικός οργανισμός αλλά μια *de facto* οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί στο πλαίσιο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (η οποία της παρέχει και γραμματειακή υποστήριξη).⁵ Δεν είναι ούτε εποπτική αρχή, καθώς δεν έχει αρμοδιότητα να ασκεί προληπτική εποπτεία στις τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στην επικράτεια των κρατών που εκπροσωπούνται σ' αυτήν. Επισημαίνεται σχετικά ότι σύμφωνα με το ισχύον διεθνές οικονομικό δίκαιο (περιλαμβανομένου και του κοινοτικού), σε κανένα διεθνή οργανισμό ή υπερεθνικό όργανο δεν έχει εκχωρηθεί μέχρι σήμερα η εξουσία της λειτουργίας ως διεθνούς εποπτικής αρχής των τραπεζών.

B. Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας

1. Οι άξονες δραστηριότητας του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας

1.1 Ο βασικός άξονας δραστηριότητας: διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος

Η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε να λειτουργεί ως ένα άτυπο forum για την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στα μέλη της αναφορικά με τη σταθερότητα

⁵ Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements), διεθνής οικονομικός οργανισμός, έχει ως κύριο έργο την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των μελών της, την παροχή συνδρομής στις εθνικές κεντρικές τράπεζες-μέλη της για τη διαχείριση των νομισματικών μεγεθών τους και τη διευκόλυνση του διακανονισμού διεθνών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Εκτός από την Επιτροπή της Βασιλείας, υπό την αιγίδα της λειτουργούν επίσης:

- η Επιτροπή για τα Συστήματα Πληρωμών και Διακανονισμού (Committee on Payment and Settlement Systems),
- η Επιτροπή για το Παγκόσμιο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα (Committee on the Global Financial System).

τα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η έναρξη λειτουργίας των εργασιών της χρονολογείται σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods συνέβαλε στην έξαρση της μεταβλητότητας των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων των νομισμάτων στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα να καταστούν οι τράπεζες ιδιαίτερα ευάλωτες στο συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο από τη μεταβολή των ονομαστικών επιτοκίων.

Η ανησυχία, λοιπόν, των νομισματικών και εποπτικών αρχών-μελών της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με τη φερεγγυότητα των τραπεζών που λειτουργούσαν στην επικράτεια άσκησης της δικαιοδοσίας τους σε ένα περιβάλλον έντονης αστάθειας βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, σε συνδυασμό μάλιστα και με τη ραγδαία διεθνοποίηση της τραπεζικής δραστηριότητας, ανέδειξαν ως απαραίτητη την προσφυγή στη διεθνή συνεργασία, ώστε:

- αφ' ενός μεν να κατανοηθεί το νέο περιβάλλον λειτουργίας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, και
- αφ' ετέρου να προωθηθεί η υιοθέτηση από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές εποπτικών κανόνων και των προτύπων που να είναι κατάλληλα για την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων και τη διασφάλιση της συστημικής σταθερότητας.

Μολονότι προϊόντος του χρόνου το εύρος της δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας αυξήθηκε σημαντικά, κεντρικός της άξονας παραμένει η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι διατάξεις που περιέχονται στις εκθέσεις της αφορούν, κατά κανόνα, μόνο στις τράπεζες με σημαντική διεθνή δραστηριότητα και όχι εν γένει στις τραπεζικές επιχειρήσεις που ενδέχεται να έχουν μόνον τοπική παρουσία.⁶ Πάντως, η Επιτροπή έχει εκφράσει ρητά⁷ τη θέση ότι δεν άπτεται του ρόλου των κεντρικών τραπεζών ως τελικών αναχωρηματοδοτικών δανειστών (lenders of last resort), καθώς οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών που είναι μέλη της Επιτροπής της Βασιλείας δεν επιθυμούν να διευρύνουν

a priori τη σχετική αρμοδιότητά τους και ως προς τις αλλοδαπές θυγατρικές τραπεζικές επιχειρήσεις των τραπεζών με καταστατική έδρα στην επικράτεια άσκησης της δικαιοδοσίας τους.

1.2 Οι επικουρικοί άξονες δραστηριότητας

(α) ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Ενας δεύτερος, επικουρικός πάντως, άξονας της δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας αφορά στη διασφάλιση συνθηκών ανταγωνιστικής ισότητας ανάμεσα στις διεθνείς τράπεζες που είναι εγκατεστημένες στα κράτη που εκπροσωπούνται σ' αυτήν. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται τόσο με τον ελάχιστο συντονισμό του περιεχομένου των κανόνων που υιοθετούνται από την Επιτροπή όσο και με την παρακολούθηση της ομοιόμορφης εφαρμογής τους.

(β) ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΤΙΘΕΝΤΑΙ ΣΕ ΠΑΡΕΜΦΕΡΕΙΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Ενας τρίτος άξονας δραστηριότητας συνίσταται στη διαμόρφωση σε συνεργασία με την International Organisation of Securities Commissions (IOSCO) ισοδυνάμων καθεστώτων για την προληπτική εποπτεία των διεθνών τραπεζών αφ' ενός και των διεθνών επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (κυρίως χρηματιστηριακών εταιρειών) αφ' ετέρου, αναφορικά με την έκθεσή τους σε όμοιους κινδύνους από παρεμφερείς χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.⁸

⁶ Αυτό το γεγονός διαφοροποιεί σε αρκετές περιπτώσεις το περιεχόμενο ορισμένων από τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας σε σχέση με εκείνο του παραγώγου κοινοτικού δικαίου που αφορά στη λειτουργία της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, το οποίο απευθύνεται σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα.

⁷ Η θέση αυτή έχει εκφραστεί ρητά στο «Αναθεωρημένο Κοινοτικό Δέσπιο της Βασιλείας» του 1983 (βλέπε σχετικά κατωτέρω, υπό 2.2 (α)).

⁸ Για την ίδρυση, τη σύνθεση και το έργο της IOSCO, βλέπε την ιστοσελίδα www.iosco.org.

(γ) ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ

Η καθιέρωση ενός ομοιόμορφου ρυθμιστικού πλαισίου που να διέπει την εποπτεία των σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων που λειτουργούν διεθνώς και στη σύνθεση των οποίων συμμετέχουν τράπεζες, επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και ασφαλιστικές εταιρείες έχει, επίσης, αναχθεί σε βασικό άξονα του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας. Οι σχετικές πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο λειτουργίας του Joint Forum on Financial Conglomerates,⁹ το οποίο, από το 1996, λειτουργεί υπό την αιγίδα της Επιτροπής με τη συμμετοχή της IOSCO και της International Association of Insurance Supervisors (IAIS).¹⁰

(δ) ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΑ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ο στόχος αυτός επιδιώκεται, κατ' αρχήν, μέσω μιας δομημένης συνεργασίας που έχει καθιερωθεί ανάμεσα στην Επιτροπή της Βασιλείας και την Εξωχώρια Ομάδα Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών (Off-shore Group of Banking Supervisors)¹¹ ή/και άλλες περιφερειακές ομάδες τραπεζικών αρχών. Παράλληλα, κατ' εφαρμογή του προγράμματος Financial Sector Assessment Program που έχουν υιοθετήσει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα, οι εν λόγω διεθνείς οργανισμοί παρακολουθούν κατά πόσο τα κράτη μέλη τους έχουν υιοθετήσει ή προτίθενται να υιοθετήσουν τα διεθνή πρότυπα που διαμορφώνονται στο πλαίσιο λειτουργίας του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Forum) – στο οποίο συμμετέχουν η Επιτροπή της Βασιλείας, η IOSCO, η IAIS, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα – και τα οποία, μεταξύ άλλων, συμβάλλουν και στη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού τους συστήματος.¹²

2. Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας

2.1 Συνολική επισκόπηση

Το σύνολο σχεδόν του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας, όπως αυτό αποτυπώνεται στις εκθέσεις που έχει εκδώσει από το 1974 μέχρι τις αρχές Οκτωβρίου του 2001, μπορεί να ενταχθεί από συστηματική άποψη¹³ σε πέντε ενότητες:¹⁴

- τη διασυνοριακή συνεργασία των τραπεζικών εποπτικών αρχών είτε με άλλες τραπεζικές αρχές είτε με αρχές που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (κατωτέρω, υπό 2.2),
- τις μεθόδους προληπτικής εποπτείας και ελέγχου των τραπεζών (υπό 2.3),
- τις υποχρεώσεις των τραπεζών για παροχή πλη-

⁹ Για τη σύνθεση, τους άξονες δραστηριότητας και το έργο του Joint Forum, βλέπε την ομώνυμη έκθεση (Σεπτέμβριος 1998) που είναι δημοσιευμένη στο Compendium (Volume three, Chapter II) του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας (βλέπε κατωτέρω υποσημείωση αρ. 14).

¹⁰ Για την ίδρυση, τη σύνθεση και το έργο της IAIS, βλέπε την ιστοσελίδα www.iais.org.

¹¹ Μέλη της Εξωχώριας Ομάδας Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών, η οποία λειτουργεί από το 1980, είναι οι τραπεζικές εποπτικές αρχές στα σημαντικότερα από τα εξωχώρια τραπεζικά κέντρα, όπως π.χ. ο Παναμάς, οι Ολλανδικές Αντίλλες, τα νησιά Cayman, η Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ, οι Βερμούδες και η Κύπρος.

¹² Βλέπε σχετικά την ιστοσελίδα www.fsf.org.

¹³ Επισημαίνεται, πάντως, ότι πολλές από τις εκθέσεις δεν αφορούν μόνο σε μια θεματική ενότητα, αλλά άπτονται περισσοτέρων, καθώς ο βαθμός συνάφειας μεταξύ τους είναι ιδιαίτερα υψηλός.

¹⁴ Το 1998, η ίδια η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε ένα «Compendium» του έργου της σε τρεις τόμους, το οποίο επικαιροποιήθηκε το Φεβρουάριο του 2000 (βλέπε σχετικά την ιστοσελίδα της Επιτροπής της Βασιλείας: www.bis.org/BaselCommittee/Publication/Compendium of documents produced by the Basel Committee on Banking Supervision/. Η κατηγοριοποίηση που έχει υιοθετηθεί στην παρούσα μελέτη είναι παρεμφερής – με ορισμένες διαφοροποιήσεις και την προσθήκη ορισμένων κειμένων – με εκείνη που υιοθετήθηκε στο Compendium. Για το λόγο αυτό, εξάλλου, η αναφορά που γίνεται σε εκθέσεις της Επιτροπής είναι κατά κανόνα σύμφωνη με την αρίθμηση που εμφανίζεται στην ιστοσελίδα www.bis.org/BaselCommittee/Publications/ Κατ' εξαίρεση, ως προς τις (λίγες) εκθέσεις που περιέχονται στο Compendium αλλά όχι στην εν λόγω ιστοσελίδα, η αναφορά γίνεται σε αυτό.

ροφοριών στις εποπτικές τους αρχές και στο επενδυτικό κοινό (υπό 2.4),

- τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών (υπό 2.5), και
- την προληπτική εποπτεία των σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (υπό 2.6).

Επιστέγασμα, εξάλλου, της δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας που αποσκοπεί στην ενίσχυση του επιπέδου της προληπτικής εποπτείας των τραπεζών σε διεθνές επίπεδο υπήρξε η έκδοση, το 1996, της έκθεσης με τίτλο: «*Core Principles for Effective Banking Supervision*» (Βασικές Αρχές για Αποτελεσματική Τραπεζική Εποπτεία). Στην έκθεση αυτή, η οποία αποτελεί το προϊόν συνεργασίας της Επιτροπής με τραπεζικές εποπτικές αρχές που δεν συμμετέχουν στη σύνθεσή της, παρατίθεται ένας κατάλογος εικοσιπέντε (25) βασικών αρχών (οι οποίες στη συνέχεια αναλύονται) που πρέπει να διέπουν το σύστημα εποπτείας των τραπεζών, ώστε αυτή να είναι αποτελεσματική (υπό 2.7).

2.2 Διασυνοριακή συνεργασία εποπτικών αρχών

(α) ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Η (από χρονική άποψη) πρώτη θεματική ενότητα είναι εκείνη που αφορά στην κατανομή αρμοδιοτήτων και τη διασυνοριακή συνεργασία (περιλαμβανομένης και της ανταλλαγής πληροφοριών) μεταξύ των εποπτικών αρχών των κρατών όπου λειτουργούν διεθνείς τράπεζες, τράπεζες δηλαδή που έχουν την καταστατική τους έδρα σε ένα κράτος και έχουν ιδρύσει τραπεζικές θυγατρικές επιχειρήσεις ή/και υποκαταστήματα σε άλλο κράτος. Οι σχετικές προτάσεις περιέχονται στις ακόλουθες εκθέσεις:

- το «Κονκορδάτο της Βασιλείας» του 1975,¹⁵
- το «Αναθεωρημένο Κονκορδάτο» του 1983,¹⁶
- το Συμπλήρωμα του Κονκορδάτου της Βασιλείας του 1990,¹⁷
- την έκθεση «*Minimum standards for the super-*

vision of international banking groups and their cross-border establishments» του 1992,¹⁸ και

- την έκθεση «*The Supervision of Cross-border Banking*» του 1996, η οποία συντάχθηκε από ειδική ομάδα εργασίας με τη συμμετοχή μελών τόσο της Επιτροπής της Βασιλείας όσο και της Εξωχώριας Ομάδας Τραπεζικών Εποπτικών Αρχών.¹⁹

(β) ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΩΝ ΠΟΥ ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Συναφής με την προηγούμενη ενότητα είναι και εκείνη που αφορά στη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τραπεζικών εποπτικών αρχών και των αρχών που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.²⁰

2.3 Μέθοδοι προληπτικής εποπτείας και ελέγχου τραπεζών

(α) ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Το βασικότερο αντικείμενο δραστηριότητας της Επιτροπής της Βασιλείας από το 1987 υπήρξε – και συνεχίζει αναμφίβολα να είναι – ο διεθνής συντονισμός των εθνικών διατάξεων που διέπουν μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή της προληπτικής τραπεζικής εποπτείας: την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Το σύστημα των διατάξεων που συνθέτουν το σχετικό ρυθμιστικό πλαίσιο αποτελεί

¹⁵ Το Κονκορδάτο του 1975 δεν δόθηκε στη δημοσιότητα ούτε περιλαμβάνεται στο Compendium της Επιτροπής της Βασιλείας. Αυτό είναι ενδεικτικό του άτυπου χαρακτήρα που είχε λειτουργία της Επιτροπής της Βασιλείας μέχρι το 1983.

¹⁶ *Principles for the supervision of banks' foreign establishments* May 1983, (No. 2).

¹⁷ *Information flows between banking supervisory authorities (Supplement to the Basle Concordat of May 1983)*, April 1990 (No. 7).

¹⁸ July 1992 (No. 10).

¹⁹ October 1996 (No. 27).

²⁰ *Exchanges of information between banking and securities supervisors*, April 1990, Compendium, Volume III Chapter II.

το κύριο αντικείμενο αυτής της μελέτης και θα εξεταστεί αναλυτικά κατωτέρω, στην ενότητα Γ του παρόντος άρθρου.

(β) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Μια άλλη θεματική ενότητα, η οποία απασχολεί ιδιαίτερα την Επιτροπή, είναι εκείνη που άπτεται του ζητήματος της διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους. Στην ενότητα αυτή εμπίπτει ένα σύνολο εκθέσεων, που περιέχουν συστάσεις και κατευθυντήριες αρχές αναφορικά τόσο με τη μέτρηση και τη διαχείριση από τις ίδιες τις τράπεζες όσο και με την αξιολόγηση από τις εποπτικές αρχές της επάρκειας των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες για τη μέτρηση και τη διαχείριση:

- του πιστωτικού κινδύνου,²¹
- του κινδύνου χώρας,²²
- του κινδύνου από μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα,²³
- του κινδύνου που απορρέει από τις σχέσεις τραπεζών με επιχειρήσεις υψηλού βαθμού μόχλευσης (π.χ., hedge funds),²⁴
- του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων,²⁵
- του κινδύνου διακανονισμού από συναλλαγές σε συνάλλαγμα,²⁶
- των κινδύνων που απορρέουν από συναλλαγές εκτός ισολογισμού²⁷ και ειδικότερα από συναλλαγές σε εξω-χρηματοπιστωτικά παράγωγα μέσα,²⁸
- του κινδύνου ρευστότητας,²⁹
- του λειτουργικού κινδύνου³⁰ και ειδικότερα του λειτουργικού κινδύνου από συστήματα πληροφορικής και τηλεπικοινωνίες,³¹ και
- των κινδύνων από την ηλεκτρονική τραπεζική και τις συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα.³²

(γ) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Με βάση την εμπειρία που αντλήθηκε από τις εποπτικές αρχές από την υπόθεση της πτώχευσης της βρετανικής διεθνούς τράπεζας Barings Bank, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει επιληφθεί και του ζητήματος που αφορά στην επάρκεια του εσωτερικού

και εξωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτής της θεματικής ενότητας έχουν εκδοθεί δύο εκθέσεις:

(αα) Η πρώτη³³ έκθεση περιέχει συστάσεις προς τις τράπεζες και τις εποπτικές τους αρχές αναφορικά με:

- τα συστατικά στοιχεία της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου που πρέπει να ακολουθούν οι τράπεζες,
- τα κριτήρια βάσει των οποίων οι τραπεζικές εποπτικές αρχές πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια αυτών των συστημάτων, και
- το ρόλο και τις υποχρεώσεις των εξωτερικών ελεγκτών.

(ββ) Με τη δεύτερη έκθεση³⁴ καθιερώθηκαν συγκεκριμένες κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να διέ-

²¹ *Principles for the Management of Credit Risk* September 2000 (No. 75).

²² *Management of banks' international lending: country risk analysis and country exposure measurement and control* March 1982 (No. 1).

²³ *Measuring and controlling large credit exposures* January 1991 (No. 8).

²⁴ *Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions* January 1999 (No. 45), *Sound Practices for Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions*, January 1999 (No. 46), *Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions: Implementation of the Basle Committee's Sound Practices Paper* January 2000 (No. 68), *Review of issues relating to Highly Leveraged Institutions* March 2001 (No. 79).

²⁵ *Principles for the management of interest rate risk* September 1997 (No. 29).

²⁶ *Supervisory Guidance for Managing Settlement Risk in Foreign Exchange Transactions, Revised version* September 2000 (No. 73).

²⁷ *The management of banks' off-balance-sheet exposures: a supervisory perspective* March 1986 (No. 3).

²⁸ *Risk management guidelines for derivatives* July 1994 (No. 13).

²⁹ *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations*, February 2000 (No. 69).

³⁰ *Operational Risk Management* September 1998 (No. 42).

³¹ *Risks in computer and telecommunication systems* July 1989 (No. 6).

³² *Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities*, March 1998 (No. 35), *Electronic Banking Group Initiatives and White Papers*, October 2000 (No. 76), *Risk Management Principles for Electronic Banking* May 2001 (No. 82).

³³ *Framework for internal control systems in banking organisations*, September 1998 (No. 40).

³⁴ *Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors*, August 2001 (No. 84). Στην υποενότητα αυτής της θεματικής που αναφέρεται στη σχέση των εποπτικών αρχών με τους εξωτερικούς ελεγκτές, εκδόθηκε το Φεβρουάριο 2001, σε συνεργασία με την International Federation of Accountants, κείμενο με τίτλο: *The relationship between banking supervisors and banks' external auditors* (No. 78).

που τις σχέσεις των τραπεζικών εποπτικών αρχών τόσο με τους εσωτερικούς όσο και με τους εξωτερικούς ελεγκτές των τραπεζών.

2.4 Παροχή πληροφοριών από τις τράπεζες

(α) ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
Με στόχο την ενίσχυση του επιπέδου (και της ομοιομορφίας) της πληροφόρησης που υποβάλλονται στις εποπτικές αρχές από τις τράπεζες (και τις επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών) αναφορικά με τις συναλλαγές τους σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα και άλλα επενδυτικά μέσα, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει, σε συνεργασία με την τεχνική επιτροπή της IOSCO, δύο εκθέσεις,³⁵ οι οποίες καθιερώνουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς, για χρήση από τις εποπτικές αρχές.

(β) ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ – ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Το ζήτημα της ενίσχυσης της πειθαρχίας της αγοράς, ως εναλλακτικού μηχανισμού για τον περιορισμό της έκθεσης των τραπεζών σε αφερεγγυότητα, έχει απασχολήσει, επίσης, την Επιτροπή της Βασιλείας. Η ενίσχυση αυτής της πειθαρχίας επιδιώκεται με τη διασφάλιση υψηλού βαθμού διαφάνειας των συναλλαγών που πραγματοποιούν οι τράπεζες και των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται από αυτές. Οι συστάσεις καλής πρακτικής που περιέχονται στις σχετικές εκθέσεις αφορούν στο περιεχόμενο των στοιχείων που πρέπει να δημοσιεύουν οι τράπεζες στις ετήσιες ή άλλες εκθέσεις τους αναφορικά με:

- τις συναλλαγές τους σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα και άλλα επενδυτικά μέσα,³⁶
- την έκθεσή τους στον πιστωτικό κίνδυνο,³⁷ και
- τη συνολική τους δραστηριότητα και τους κινδύνους που αναλαμβάνουν.³⁸

Για την επίτευξη του ίδιου στόχου έχει συνταχθεί έκθεση, η οποία περιέχει συστάσεις αναφορικά με την υιοθέτηση από τις τράπεζες ορισμένων αρχών που αφορούν στην εταιρική τους διακυβέρνηση.³⁹

2.5 Λογιστική απεικόνιση τραπεζικών συναλλαγών

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει αρχίσει να μελετά και το ζήτημα της λογιστικής απεικόνισης των τραπεζικών συναλλαγών. Ειδικότερα:

(α) Έχει εκδώσει έκθεση στην οποία διατυπώνονται συστάσεις προς τις τράπεζες αναφορικά με τη λογιστική απεικόνιση των δανείων που χορηγούν και τις προβλέψεις που πρέπει να κάνουν για τυχόν επισφάλειες.⁴⁰

(β) Έχει υποβάλει κείμενο θέσεων⁴¹ στο οποίο διατυπώνονται οι απόψεις των μελών της αναφορικά με το περιεχόμενο ορισμένων από τα διεθνή λογιστικά πρότυπα που έχει υιοθετήσει ή επεξεργάζεται η International Accounting Standards Committee.

³⁵ *Framework for supervisory information about the derivatives activities of banks and securities firms* (May 1995 (No. 19)), *Supervisory Information Framework for derivatives and trading activities* (September 1998 (No. 39)).

³⁶ Οι ισχύουσες συστάσεις περιέχονται στην έκθεση του Οκτωβρίου 1999 με τίτλο: *Recommendations for Public Disclosure of Trading and Derivatives Activities of Banks and Securities Firms* (No. 60), η οποία έχει εκδοθεί από κοινού με την τεχνική επιτροπή του IOSCO, για τη διασφάλιση του στόχου της ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Είχαν προηγηθεί η έκδοση της έκθεσης του Νοεμβρίου 1995 με τίτλο: *Public disclosure of the trading and derivatives activities of banks and securities firms* (No. 21), και του συμβουλευτικού κειμένου του Φεβρουαρίου 1999 με τίτλο: *Recommendations for Public Disclosure of Trading and Derivatives Activities of Banks and Securities Firms* (No. 48). Από το Νοέμβριο του 1996, μάλιστα, η Επιτροπή εκδίδει σε ετήσια βάση τα πορίσματα επισκοπήσεων αναφορικά με το περιεχόμενο των δημοσιοποιήσεων στις οποίες προβαίνουν τράπεζες και επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (November 1996 - No. 28, November 1997 - No. 32, November 1998 - No. 44, December 1999 - No. 64, April 2001 - No. 80).

³⁷ *Best Practices for Credit Risk Disclosure* (September 2000 (No. 74)). Συναφείς διατάξεις περιέχει και η έκθεση με τίτλο: *Sound Practices for Loan Accounting and Disclosure* (July 1999 (No. 55)).

³⁸ *Enhancing Bank Transparency* (September 1998 (No. 41)).

³⁹ *Enhancing corporate governance in banking organization* (September 1999 (No. 56)).

⁴⁰ *Sound Practices for Loan Accounting and Disclosure* (July 1999 (No. 55)).

⁴¹ *Basel Committee review of international accounting standards*, April 2000 (No. 70).

2.6 Προληπτική εποπτεία σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates)

Το ζήτημα της προληπτικής εποπτείας των σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates), στη σύνθεση των οποίων μετέχουν τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες και επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ή τουλάχιστον δύο από τις τρεις αυτές κατηγορίες ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών φορέων), εντάσσεται, επίσης, στις βασικές προτεραιότητες του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας. Οι σχετικές εκθέσεις αποτελούν το προϊόν της συνεργασίας της Επιτροπής:

- σε ένα αρχικό στάδιο, με διάφορες εθνικές εποπτικές αρχές της κεφαλαιαγοράς και του ασφαλιστικού τομέα (στο πλαίσιο λειτουργίας του Tripartite group of supervisors),⁴² και
- από το 1996, με την IOSCO και την IAIS στο πλαίσιο λειτουργίας του Joint Forum.⁴³

2.7 Βασικές αρχές για την άσκηση προληπτικής εποπτείας

Οι βασικές αρχές που περιέχονται στην έκθεση του 1996 δεν απευθύνονται στις εποπτικές αρχές που συμμετέχουν στη σύνθεση της Επιτροπής της Βασιλείας, αλλά στις τραπεζικές εποπτικές αρχές τρίτων κρατών.⁴⁴ Στην πλειοψηφία τους, οι αρχές αυτές απορρέουν από τις συστάσεις και τις κατευθυντήριες αρχές που περιέχονται στο προαναφερθέν έργο της Επιτροπής, και αφορούν στις ακόλουθες επτά θεματικές ενότητες:⁴⁵

- (i) τις μακροοικονομικές και θεσμικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν, ώστε να είναι εφικτή η άσκηση αποτελεσματικής τραπεζικής εποπτείας από τις αρχές,
- (ii) τους όρους για τη χορήγηση από τις εποπτικές αρχές σε μια τράπεζα άδειας λειτουργίας, καθώς και για την έγκριση μεταβολών στο ιδιοκτησιακό της καθεστώς,
- (iii) το κανονιστικό πλαίσιο βάσει του οποίου πρέπει να ασκείται από τις αρχές η τραπεζική εποπτεία,

- (iv) τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούν οι εποπτικές αρχές, σε συνεργασία με εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές, για τον έλεγχο των τραπεζών τις οποίες εποπτεύουν,
- (v) το φάσμα των πληροφοριών, τις οποίες οι τράπεζες πρέπει να υποβάλλουν στις εποπτικές αρχές και να δημοσιοποιούν στο κοινό,
- (vi) τις εξουσίες που πρέπει να έχουν οι εποπτικές αρχές, ώστε να είναι σε θέση να ασκούν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους, και
- (vii) τη διασυνοριακή συνεργασία των εποπτικών αρχών αναφορικά με την εποπτεία διεθνών τραπεζών.

2.8 Άλλα θέματα

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει κατά καιρούς επιληφθεί και διαφόρων άλλων πτυχών που αφορούν στη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, όπως:

- η πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,⁴⁶ και
- η αντιμετώπιση του μηχανογραφικού προβλήματος των τραπεζών του έτους 2000.⁴⁷

⁴² *The supervision of financial conglomerates* July 1995 (No. 20).

⁴³ *Supervision of Financial Conglomerates* February 1999 (No. 47), *Intra-Group Transactions and Exposures and Risk Concentrations Principles*, July 1999 (No. 51), *Intra-Group Transactions and Exposures Principles*, December 1999 (No. 62), *Risk Concentrations Principles*, December 1999 (No. 63).

⁴⁴ *Core Principles* (1997), Foreword, παρ. 6.

⁴⁵ September 1997 (No. 30). Τον Οκτώβριο του 1999 κυκλοφόρησε μια επεξηγηματική, ως προς την εφαρμογή των αρχών, έκθεση με τίτλο: *The Core Principles Methodology* (No. 61). Σχετική είναι και η έκθεση του Απριλίου 2001 με τίτλο: *Conducting a Supervisory Self-Assessment – Practical Application* (No. 81).

⁴⁶ *Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money-laundering* December 1988 (No. 5) και *Customer due diligence for banks*, October 2001 (No. 85).

⁴⁷ *The year 2000: A challenge for financial institutions and bank supervisors*, September 1997 (No. 31), *Supervisory Cooperation on Year 2000 Cross-Border Issues*, June 1998 (No. 38), *Gathering Year 2000 Information from Financial Institutions: Recommendations for Supervisors* September 1999 (No. 58), *Year 2000 Cross-Border Communications between Supervisors during the Millennium Period* September 1999 (No. 59).

Έχει, επίσης, εκδώσει δύο εκθέσεις αναφορικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εποπτικές αρχές κατά την εκκαθάριση διεθνών τραπεζών,⁴⁸

και τα συστήματα εγγύησης τραπεζικών καταθέσεων που έχουν καθιερωθεί στα κράτη που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή.⁴⁹

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία	
A. Κατανομή αρμοδιοτήτων, συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζικών εποπτικών αρχών	<ul style="list-style-type: none">• Principles for the supervision of banks' foreign establishments (1983)• Information flows between banking supervisory authorities (Supplement to the "Basel Concordat" of May 1983) (1990)• Minimum standards for the supervision of international banking groups and their cross-border establishments (1992)• The Supervision of Cross-Border Banking (1996)• Essential elements of a statement of cooperation between banking supervisors (2001)
B Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζικών εποπτικών αρχών και αρχών που εποπτεύουν επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none">• Exchanges of information between banking and securities supervisors (1990)
Γ. Κεφαλαιακή επάρκεια τραπεζών	<ul style="list-style-type: none">• International convergence of capital measurement and capital standards (Basle Capital Accord, 1988)• Amendment of the Basel capital accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan – loss reserves in capital (1991)• Basel Capital Accord: the treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items (1994)• Amendment to the Capital Accord of July 1988 (1994)• Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (1995)• Interpretation of the capital accord for the multilateral netting of forward value foreign exchange transactions (1996)• Amendment to the Basel Capital Accord of July 1988 (1996)• Overview of the amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996)• Supervisory framework for the use of backtesting in conjunction with the internal models approach to market risk capital requirements (1996)• Consultative paper on the Basel Capital Accord (1998)• Amendment to the Basel Capital Accord of July 1988 (1998)• Credit Risk Modelling: Current Practices and Applications (1999)• A new capital adequacy framework (συμβουλευτικό κείμενο) (1999)• A New Capital Adequacy Framework: Pillar 3 – Market Discipline, Consultative Paper (2000)• Range of Practice in Banks' Internal Ratings Systems (συμβουλευτικό κείμενο) (2000)• Industry Views on Credit Risk Mitigation (2000)• Summary of responses received on the report "Credit Risk Modelling: Current Practices and Applications" (2000)• The New Basle Capital Accord (συμβουλευτικό κείμενο) (2001) <p style="text-align: right;">⇒</p>

⁴⁸ *The insolvency liquidation of a multinational bank*, December 1992, Compendium, Volume III, Chapter III.

⁴⁹ *Deposit protection schemes in the member countries of the Basel Committee*, June 1998, *ibid*.

Δ. Διαχείριση κινδύνων

- Management of banks' international lending: country risk analysis and country exposure measurement and control (1982)
- The management of banks' off-balance-sheet exposures: a supervisory perspective (1986)
- Risks in computer and telecommunication systems (1989)
- Measuring and controlling large credit exposures (1991)
- Risk management guidelines for derivatives (1994)
- Principles for the management of interest rate risk (1997)
- Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities (1998)
- Operational Risk Management (1998)
- Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions (1999)
- Sound Practices for Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions (1999)
- Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions: Implementation of the Basle Committee's Sound Practices Paper (2000)
- Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations (2000)
- Supervisory Guidance for Managing Settlement Risk in Foreign Exchange Transactions (2000)
- Principles for the Management of Credit Risk (2000)
- Electronic Banking Group Initiatives and White Papers (2000)
- Review of issues relating to Highly Leveraged Institutions (2001)
- Risk Management Principles for Electronic Banking (2001)

Ε. Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος τραπεζών

- Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations (1998)
- The relationship between banking supervisors and banks' external auditors (συμβουλευτικό κείμενο) (2001)
- Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors (2001)

ΣΤ. Υποβολή στοιχείων από τις τράπεζες προς τις εποπτικές αρχές

- Framework for supervisory information about the derivatives activities of banks and securities firms (1995)
- Supervisory information framework for derivatives and trading activities (1998)

Ζ. Διαφάνεια συναλλαγών - εταιρική διακυβέρνηση

- Enhancing bank transparency (1998)
- Enhancing corporate governance in banking organizations (1999)
- Recommendations for Public Disclosure of Trading and Derivatives Activities of Banks and Securities Firms (1999)
- Best Practices for Credit Risk Disclosure (2000)

Η. Λογιστική απεικόνιση τραπεζικών συναλλαγών

- Sound Practices for Loan Accounting and Disclosure (1999)
- Basel Committee review of international accounting standards (2000)

Θ. Προληπτική εποπτεία σύνθετων χρηματοπιστωτικών ομίλων (financial conglomerates)

- The supervision of financial conglomerates (1995)
- Supervision of Financial Conglomerates (1999)
- Intra-Group Transactions and Exposures and Risk Concentrations Principles (1999)
- Intra-Group Transactions and Exposures Principles (1999)
- Risk Concentrations Principles (1999)

I. Βασικές αρχές για την άσκηση προληπτικής εποπτείας σε διεθνές επίπεδο

- Response to the request of the G-7 Heads of Government at the June 1995 Halifax Summit (1996)
- Core principles for effective banking supervision (1997)
- The Core Principles Methodology (1999)
- Conducting a Supervisory Self-Assessment – Practical Application (2001)

ΙΑ. Άλλα θέματα

- Prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money-laundering (1988)
- The insolvency liquidation of a multinational bank (1992)
- The year 2000 – A challenge for financial institutions and bank supervisors (1997)
- Deposit protection schemes in the member countries of the Basel Committee (1998)
- Supervisory Cooperation on Year 2000 Cross-Border Issues (1998)
- Gathering Year 2000 Information from Financial Institutions: Recommendations for Supervisors (1999)
- Year 2000 Cross-Border Communications between Supervisors during the Millennium Period (1999)
- Customer due diligence for banks (2001)

3. Η νομική φύση και οι αποδέκτες του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Επιτροπή της Βασιλείας δεν είναι εποπτική αρχή. Η αποστολή της συνίσταται στη διατύπωση εποπτικών προτύπων και κατευθυντήριων αρχών και στην έκδοση συστάσεων καλής πρακτικής. Δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι η Επιτροπή δεν είναι ούτε διεθνής οργανισμός, οι κανόνες που περιέχονται στα πρότυπα, τις κατευθυντήριες αρχές και τις συστάσεις που διατυπώνει και εκδίδει δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα για τις αρχές που συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Βρισκόμαστε δηλαδή στο πεδίο του ήπιου διεθνούς δικαίου (soft law).

Η Επιτροπή ενεργεί με την προσδοκία ότι οι συμμετέχουσες εποπτικές αρχές φροντίζουν για την ενσωμάτωσή τους, με κάθε πρόσφορο μέσο, στην έννομη τάξη τους. Με τον τρόπο αυτό ενθαρρύνει το διεθνή συντονισμό των εποπτικών πρακτικών και των μεθόδων διαχείρισης κινδύνων, καθώς και τη διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων μέσω των οποίων ασκείται η προληπτική εποπτεία των τραπεζών από τα μέλη της, χωρίς όμως να επιβάλλει διεθνή εναρμόνιση.

Η Επιτροπή της Βασιλείας υποβάλλει περιοδι-

κά εκθέσεις στην *Επιτροπή Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της Ομάδας των Δέκα*,⁵⁰ ζητώντας, συχνά, την έγκριση των πρωτοβουλιών της και τη δέσμευση των εν λόγω Διοικητών ότι πρόκειται να υιοθετήσουν τις προτεινόμενες συστάσεις.

Είναι, πάντως, αξιοσημείωτο ότι, μολονότι οι κανόνες που απορρέουν από τις εκθέσεις της Επιτροπής της Βασιλείας δεν έχουν νομική δεσμευτικότητα, η επιρροή του έργου της είναι σημαντική και εκτός του κύκλου των αρχών που συμμετέχουν στη σύνθεσή της. Αυτό καταδεικνύεται από το γεγονός:

- το έργο της έχει καθοριστική επίδραση στη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ενιαία τραπεζική αγορά,
- μεγάλο τμήμα του έργου της έχει υιοθετηθεί από τις εποπτικές αρχές πολλών κρατών που δεν συμμετέχουν στη σύνθεσή της.

⁵⁰ Η Επιτροπή Διοικητών συναντάται στο πλαίσιο των εργασιών της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών.

Γ. Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την Κεφαλαιακή Επάρκεια των τραπεζών

1. Το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο

1.1 Το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (Basle Capital Accord, 1988)

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην ενότητα Β του παρόντος άρθρου, το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με τη διεθνή σύγκλιση του περιεχομένου των κανόνων ουσιαστικού δικαίου που αφορούν στην προληπτική εποπτεία των διεθνών τραπεζών έχει επικεντρωθεί στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας. Βάση αυτού του ρυθμιστικού πλαισίου αποτελεί το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια του 1988 (Basle Capital Accord).⁵¹ Οι ρυθμίσεις του αναφέρονται σε δύο συναφή θέματα:

- στη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο (και τον κίνδυνο χώρας) από στοιχεία ενεργητικού και εκτός ισολογισμού,
- στον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες έχουν δικαίωμα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και, κατά κανόνα, των κινδύνων αγοράς.

Μέχρι τον Αύγουστο του 2001, διατάξεις του Συμφώνου του 1988 είχαν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί τέσσερις φορές:

(α) Το 1991, οι διατάξεις του Συμφώνου του 1988 που αφορούν στα ίδια κεφάλαια τροποποιήθηκαν, με σκοπό τον καθορισμό των προϋποθέσεων κάτω από τις οποίες οι προβλέψεις των τραπεζών για γενικούς (άρα μη συγκεκριμενοποιημένους ανά πελάτη) κινδύνους επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στα εποπτικά ίδια κεφάλαια.⁵²

(β) Δύο άλλες τροποποιήσεις, το 1994⁵³ και το 1995,⁵⁴ αφορούσαν στον ακριβή καθορισμό των προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν ώστε, κατά τον

υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών για την κάλυψη από συναλλαγές σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, να λαμβάνονται υπόψη οι διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού που καταρτίζονται με αντισυμβαλλόμενους τους.⁵⁵

(γ) Τέλος, τον Απρίλιο του 1998 το Σύμφωνο τροποποιήθηκε, ώστε να μειωθούν οι συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου για απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών οι οποίες υπόκεινται σε κρατική εποπτεία, εφόσον πληρούνται και ορισμένες επιπλέον προϋποθέσεις.⁵⁶

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει, επίσης, ένα ερμηνευτικό κείμενο ως προς τις διατάξεις του Συμφώνου που αναφέρονται στον πολυμερή συμψηφισμό απαιτήσεων και υποχρεώσεων από προθεσμιακές πράξεις επί συναλλάγματος.⁵⁷

1.2 Η Τροποποίηση του Συμφώνου της Βασιλείας (Supplement to the Basle Capital Accord, 1996)

Τον Ιανουάριο του 1996, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε κείμενο με τίτλο «Amendment to the Capital

⁵¹ *International convergence of capital measurement and capital standards*, July 1988 (No. 4). Το κείμενο του Συμφώνου του 1988, κωδικοποιημένο με όλες τις κατωτέρω αναφερόμενες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του, είναι δημοσιευμένο στο Compendium, Volume I, Chapter I.

⁵² *Amendment of the Basel capital accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan – loss reserves in capital*, November 1991 (No. 9).

⁵³ *Basel Capital Accord: the treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items*, July 1994 (No. 12a), και *Amendment to the Capital Accord of July 1988*, July 1994 (No. 12b).

⁵⁴ *Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off-balance-sheet items*, April 1995 (No. 18).

⁵⁵ Με την τροποποίηση του 1995 προβλέφθηκε, επίσης, ότι κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι ανοικτές θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα επί επιτοκίων, ομολόγων και συναλλάγματος αλλά και αυτές επί μετοχών, πολυτίμων μετάλλων και άλλων βασικών εμπορευμάτων.

⁵⁶ *Amendment to the Basel Capital Accord of July 1988*, April 1998 (No. 36).

⁵⁷ *Interpretation of the capital accord for the multilateral netting of forward value foreign exchange transactions*, April 1996 (No. 25).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των διεθνών τραπεζών: το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας	
ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ	ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
A. Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου	
Γενικές διατάξεις	Capital Accord (1988)
Εποπτική αναγνώριση συμφωνιών συμψηφισμού κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις συναλλαγές σε παράγωγα μέσα	<ul style="list-style-type: none"> • The treatment of the credit risk associated with certain-off-balance-sheet items (1994) • The treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (1995)
B. Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς	
Τυποποιημένη μέθοδος	Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996), Part A
Μέθοδος βασισμένη στα εσωτερικά μοντέλα μέτρησης κινδύνων	<ul style="list-style-type: none"> • Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996), Part B • Modifications to the market risk amendment (1997)
Γ. Εκπλήρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων	
Πιστωτικός κίνδυνος	Capital Accord (1988)
Κίνδυνοι αγοράς	<ul style="list-style-type: none"> • Capital Accord (1988) • Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (1996), Part A

Accord to incorporate market risks (Τροποποίηση του Συμφώνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια με στόχο την ενσωμάτωση των κινδύνων αγοράς).⁵⁸ Με το Σύμφωνο αυτό:⁵⁹

- συμπληρώθηκε το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την τραπεζική κεφαλαιακή επάρκεια, με την επιβολή στις διεθνείς τράπεζες κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψή τους και έναντι των κινδύνων αγοράς στους οποίους εκτίθενται,⁶⁰
- καθιερώθηκε ένας εναλλακτικός ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, τον οποίο οι τράπεζες δικαιούνται να χρησιμοποιούν, με τη σύμφωνη γνώμη των εποπτικών τους αρχών, για την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψή τους αποκλειστικά και μόνον έναντι της έκθεσής τους στους κινδύνους αγοράς.

⁵⁸ January 1996 (No. 24). Η έκθεση αυτή είναι βασισμένη σε τρία συμβουλευτικά κείμενα του Απριλίου του 1995 (No. 15, 16 και 17).

⁵⁹ Ταυτόχρονα με και συνοδευτικά προς τη βασική έκθεση, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει δύο επιπλέον κείμενα με τίτλο: *Overview of the amendment to the Capital Accord to incorporate market risks* (No. 23) και *Supervisory framework for the use of back-testing in conjunction with the internal models approach to market risk capital requirements* (No. 22).

⁶⁰ Στην έννοια των κινδύνων αγοράς εμπίπτουν:

- ο κίνδυνος θέσης από ανοικτές θέσεις σε χρεωστικούς τίτλους, παράγωγα μέσα επί επιτοκίων και χρεωστικών τίτλων, μετοχές και παράγωγα μέσα επί μετοχών ή δείκτη μετοχών,
- ο συναλλαγματικός κίνδυνος, ο οποίος απορρέει από τη μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος στο οποίο μια τράπεζα υποχρεούται να υποβάλλει στοιχεία σε σχέση με τα αλλοδαπά νομίσματα στα οποία είναι εκφρασμένα στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και
- ο κίνδυνος από ανοικτές θέσεις σε εμπορεύματα, που απορρέει από τη μεταβολή των αγοραίων τιμών σε πολύτιμα μέταλλα και άλλα βασικά εμπορεύματα στα οποία οι τράπεζες έχουν ανοικτές θέσεις.

2. Οι επικείμενες εξελίξεις: Το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (2001)

Τον Ιούνιο του 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε ένα συμβουλευτικό κείμενο με τίτλο: «*A New Capital Adequacy Framework*» (ένα νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια),⁶¹ αναθεωρημένο σχέδιο του οποίου υποβλήθηκε για σχολιασμό τον Ιανουάριο του 2001 με τίτλο: «*The New Basle Capital Accord*» (το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια).⁶² Οι προτάσεις που περιέχονται στο εν λόγω κείμενο, οι οποίες αναμένεται να οριστικοποιηθούν το 2002 (μετά την έκδοση ενός τρίτου σχεδίου συμβουλευτικού κειμένου που εκτιμάται ότι θα εκδοθεί τον Ιανουάριο⁶³) και να τεθούν σε εφαρμογή τον Ιανουάριο του 2005, αφορούν σε τρεις θεματικές ενότητες:

(α) Η πρώτη ενότητα αφορά στη μερική τροποποίηση και μερική ενδυνάμωση των κανόνων που αφορούν στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων που επιβάλλονται στις τράπεζες για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου και στην επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων – για πρώτη φορά – για κάλυψη των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στο λειτουργικό κίνδυνο:

(i) Σε ό,τι αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο, το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας προτείνει δύο τρόπους υπολογισμού των εν λόγω κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- την τυποποιημένη μέθοδο (standardised approach), η οποία υπήρχε και στο Σύμφωνο του 1988, αλλά συμπληρώνεται και γίνεται περιεκτικότερη στο νέο Σύμφωνο,
- τη μέθοδο υπολογισμού βάσει των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης του κινδύνου (internal ratings-based approach), σύμφωνα με δύο εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού: τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και την προηγμένη (advanced approach).

(ii) Αναφορικά με το λειτουργικό κίνδυνο, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει την καθιέρωση τριών εναλλακτικών μεθόδων υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- τη μέθοδο του βασικού δείκτη,

- την τυποποιημένη μέθοδο, και
- τη μέθοδο της εσωτερικής μέτρησης.

(β) Η δεύτερη ενότητα αφορά στην καθιέρωση διαδικασιών για το διαρκή έλεγχο της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς στην αναγκαιότητα εδραίωσης εσωτερικών μηχανισμών ελέγχου που θα παρακολουθούν και θα αξιολογούν την κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας και την εγκυρότητα των μεθόδων υπολογισμού.

(γ) Τέλος, η τρίτη ενότητα αφορά στην ενδυνάμωση της πειθαρχίας που μπορεί να επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια μέσω κανόνων δημοσίευσης αναλυτικότερων οικονομικών στοιχείων και κανόνων που αφορούν στις δομές εταιρικής διακυβέρνησης και διοικητικού ελέγχου.

⁶¹ June 1999 (No. 50). Για την υποστήριξη θέσεων που περιέχονται στο εν λόγω κείμενο και με στόχο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των εμπειριών της αγοράς, η Επιτροπή εξέδωσε επίσης, κατά τη διάρκεια του 1998, του 1999 και του 2000, μια σειρά από συμπληρωματικές εκθέσεις και συμβουλευτικά κείμενα στο περιεχόμενο των οποίων βασίστηκαν ουσιαστικά και οι αναθεωρημένες προτάσεις του *New Basle Capital Accord* τον Ιανουάριο του 2001:

- *Consultative paper on the Basel Capital Accord* (on-balance-sheet netting), April 1998 (No. 37),
- *Credit risk modelling: current practices and applications*, April 1999 (No. 49),
- *A New Capital Adequacy Framework: Pillar 3 – Market Discipline* (consultative paper), January 2000 (No. 65),
- *Range of practice in banks' internal ratings system* (discussion paper), January 2000 (No. 66),
- *Industry views on credit risk mitigation*, January 2000 (No. 67), και
- *Summary of Responses received on the report "Credit risk modelling: current practices and applications"*, May 2000 (No. 71).

⁶² Το κείμενο αυτό είναι δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα www.bis.org/BaselCommittee/BaselCapitalAccord.

⁶³ Μέχρι τις αρχές Οκτωβρίου του 2001, η Επιτροπή της Βασιλείας είχε εκδώσει, με σκοπό τη διαβούλευση, τα ακόλουθα κείμενα εργασίας (δημοσιευμένα στην ιστοσελίδα www.bis.org/BaselCommittee/PublicationsWorkingPapers):

- *IRB Treatment of Expected Losses and Future Margin Incontinuity*,
- *Working Paper on Risk Sensitive Approaches for Equity Exposures in the Banking Book for IRB Banks*, August,
- *Working Paper on Pillar 3 – Market Discipline*, September,
- *Working Paper on the Regulatory Treatment of Operational Risk*, September,
- *Working Paper on the Internal Ratings-Based Approach to Specialised Lending Exposures*, September,
- *Working Paper on the Treatment of Asset Securitisation*, October.

